Civiltiesību jomā nepabeigtās procedūras un tiesvedība, kas sāktas pirms pārejas perioda beigām, turpināsies saskaņā ar ES tiesību aktiem.
Pamatojoties uz savstarpēju vienošanos ar Apvienoto Karalisti, e-tiesiskuma portāls saglabās visu informāciju attiecībā uz Apvienoto Karalisti līdz 2024. gada beigām.

Vecāku atbildība – bērna aizgādība un saziņas tiesības

Skotija

1 Kāda ir juridiskā termina „vecāku atbildība" praktiskā nozīme? Kādas tiesības un pienākumus personai uzliek vecāku atbildība?

Skotijā vecāku tiesības un pienākumus sauc par "vecāku pienākumiem un vecāku tiesībām" jeb VPT.
Personai ar vecāku atbildību par bērnu, ciktāl tas ir realizējams un bērna interesēs, ir pienākums:
• aizsargāt un veicināt bērna veselību, attīstību un labklājību;
• sniegt bērnam norādes un norādījumus atbilstoši bērna attīstības pakāpei;
• ja bērns nedzīvo kopā ar vecāku, regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešu kontaktu ar bērnu
• rīkoties kā bērna likumīgajam pārstāvim.
Šo pienākumu pildīšanai personai ir attiecīgas tiesības. Vecāku tiesības ir:
• dzīvot kopā ar bērnu vai citādi noteikt bērna dzīvesvietu;
• kontrolēt, virzīt vai vadīt bērna audzināšanu bērna attīstības pakāpei piemērotā veidā;
• ja bērns nedzīvo kopā ar minēto personu, regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešu kontaktu ar bērnu;
• rīkoties kā bērna likumīgajam pārstāvim.

2 Kam parasti tiek piešķirta vecāku atbildība par bērnu?

Bērna mātei VPT tiek piešķirtas automātiski. Bērna tēvam VPT būs, ja:
• viņš bija precējies ar bērna māti ieņemšanas laikā vai pēc tam;
• viņš kopā ar māti reģistrēja bērna piedzimšanu 2006. gada 4. maijā vai vēlāk;
• viņš un bērna māte aizpildīja un reģistrēja vienošanos noteiktā formā (sk. atbildi uz 5. jautājumu turpmāk);
• viņam tās ir piešķīrusi tiesa.
Ikviens, kam ir interese par bērnu, var lūgt tiesai piešķirt VPT.

3 Vai vecāku vietā var iecelt citu personu, ja vecāki nespēj vai nevēlas uzņemties vecāku atbildību par savu bērnu?

Jā. Tiesa var piešķirt VPT personai, kura nav bērna vecāks, vai var iecelt personu par bērna aizbildni.

4 Kā tiek risināts jautājums par vecāku turpmāko atbildību, ja vecāku laulība tiek šķirta vai ja vecāki vairs nedzīvo kopā?

Ja vecāki šķir laulību vai dzīvo šķirti, tas pats par sevi neietekmē to, kuram no viņiem paliek VPT. Ja vecāki nevar vienoties par to, kas ir vislabāk viņu bērnam, viens vai abi var lūgt tiesu izlemt šos jautājumus. Attiecīgā bērna labklājībai ir jābūt tiesas galvenajai prioritātei. Tā nedrīkst dot rīkojumu, ja vien tas nav labākās bērna interesēs nekā nesniegt rīkojumu. Tiesai, ņemot vērā bērna vecumu un briedumu, jāņem vērā arī jebkurš viedoklis, ko bērns vēlas paust.

5 Ja vecāki noslēdz vienošanos par vecāku atbildību, kādas formalitātes ir jāievēro, lai šī vienošanās būtu juridiski saistoša?

Ja bērna tēvam VPT tiek piešķirtas ar vienošanos, tai jābūt noteiktā formā un reģistrētai, lai tai būtu juridisks spēks. Veidlapa ir pieejama Skotijas valdības tīmekļa vietnē.
Katram vecākam jāparaksta vienošanās viena tāda liecinieka klātbūtnē, kuram jābūt 16 gadus vecam vai vecākam un kuram arī jāparaksta vienošanās. Viens un tas pats cilvēks var būt liecinieks abiem parakstiem. Vienošanās jāreģistrē Padomes un sēžu reģistrā, kamēr mātei vēl ir VPT, kas viņai bija vienošanās parakstīšanas laikā.

6 Kādi ir alternatīvie konflikta ārpustiesas risināšanas līdzekļi, ja vecāki nevar vienoties par vecāku atbildības jautājumu?

Pastāv dažādas "strīdu alternatīvas izšķiršanas" metodes. Tās ir:
• mediācija ģimenes lietās (mediators dod iespēju ģimenes locekļiem runāt par savām bažām, izpētīt iespējas un vienoties par turpmāko rīcību);
• advokāta sniegta mediācija (mediators ir advokāts, kam ir arī mediācijas kvalifikācija);
• šķīrējtiesa (puses vienojas iecelt personu, ko sauc par "šķīrējtiesnesi", lai atrisinātu strīdu un ievērotu šķīrējtiesneša lēmumu);
• sadarbības tiesību akti (abām pusēm ir advokāts un advokāti piekrīt mēģināt atrisināt strīdu ārpus tiesas).

7 Kādus jautājumus attiecībā uz bērnu var izlemt tiesnesis, ja vecāki iesniedz lietu tiesā?

Tiesnesis var izdot rīkojumus par:
• vecāku atbildību;
• vecāku tiesībām;
• aizbildnību;
• bērna īpašuma pārvaldīšanu.

8 Ja tiesa nolemj nodot bērnu viena vecāka atsevišķā aizgādībā, vai tas nozīmē, ka viens no vecākiem var izlemt visus jautājumus attiecībā uz bērnu, iepriekš nekonsultējoties ar otru vecāku?

Visi, kam ir VPT attiecībā uz bērnu, ir jāiesaista lēmumu pieņemšanā par šo bērnu. Ja tikai vienam no vecākiem ir VPT, šis vecāks var lemt par visiem jautājumiem, neapspriežoties ar otru vecāku.

9 Ja tiesa nolemj nodot bērnu abu vecāku kopējā aizgādībā, ko tas nozīmē praktiski?

Ja abiem vecākiem ir pilnas VPT attiecībā uz bērnu, viņiem abiem ir tiesības dzīvot kopā ar viņu vai citādi noteikt bērna dzīvesvietu. Ja bērns dzīvo pie viena no viņiem, otram ir tiesības regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešu kontaktu ar bērnu.
Vispārīgais princips ir tāds, ka, ja iespējams, abiem vecākiem būtu jāsniedz ieguldījums savu bērnu audzināšanā, ja tas ir praktiski iespējams un bērna interesēs. Ja vecāki nevar vienoties, tiesa var noteikt, ar kuru personu bērns dzīvo, un kad. Tiesa var noteikt, ka bērnam ir jāuzturas kopā ar dažādiem cilvēkiem dažādos laikos.

10 Kurā tiesā vai iestādē ir jāvēršas ar iesniegumu par vecāku atbildību? Kādas formalitātes ir jāievēro un kādi dokumenti jāpievieno iesniegumam?

i) Prasību par vecāku atbildību var ierosināt vai nu tiesas sēdē, vai arī Šerifa tiesā. Pieteikumu var iesniegt parastas prasības ietvaros par laulības šķiršanu vai laulāto nošķiršanu.

ii) Kuru tiesu izmantot ir personiskas izvēles lieta. Ja šāda prasība par laulības šķiršanu vai laulāto nošķiršanu netiek izskatīta, Augstākās tiesas kompetencē ir izskatīt pieteikumu par rīkojumu par vecāku atbildību, ja bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir Skotijā, un Šerifa tiesas kompetencē ir šāda prasība, ja bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir tajā Šerifa apgabalā, kurā ir tiesas ģeogrāfiskās atrašanās vieta. Skotijas Tiesu un tribunālu dienesta tīmekļa vietnē ir karte, kurā norādītas tiesu atrašanās vietas, to adreses un kontaktinformācija.

iii) Pieteikums par vecāku atbildību un tiesībām ir jāiesniedz Augstākajā tiesā kā pavēste un kā lietas ierosināšanas pavēste Šerifa tiesā. Tāpat kā laulības šķiršanas gadījumā katrai tiesai ir savs noteikumu kopums, kas nosaka šāda pieteikuma formu. Sk. 11. punkta 6. apakšpunktu sadaļā par laulības šķiršanu.

Formalitātes un dokumentācija

iv) Par šāda pieteikuma iesniegšanu jebkurā tiesā būs jāmaksā nodeva. Sk. sadaļas par laulības šķiršanu 11. punkta 8. apakšpunktu saistībā ar iespējamiem atbrīvojumiem no maksas.

v) Izmantojot jebkuru no šiem pieteikuma veidiem, būs jāuzrāda bērna dzimšanas apliecības noraksts. Tiesa nepieņems ne fotokopiju, ne arī dzimšanas apliecību saīsinātā formā.

11 Kāda kārtība ir jāievēro šajos gadījumos? Vai ir iespējams lietu risināt paātrinātā kārtībā?

Šāda veida pieteikumiem nav pieejama vienkāršota procedūra. Procedūra ir noteikta sadaļas par laulības šķiršanu 11. punkta 6. apakšpunktā minētajos noteikumos. Ir iespējams lūgt izdot pagaidu rīkojumu, ja to uzskata par nepieciešamu.

12 Vai ir iespējams saņemt juridisku palīdzību, lai segtu tiesas izdevumus?

Konsultācijas un palīdzība ir pieejama lietās par vecāku atbildību, uz ko attiecas parastas likumā noteiktās finanšu pārbaudes. Civiltiesiskā palīdzība ir pieejama arī vecāku atbildības jautājumos, ievērojot trīs parastās tiesību aktos noteiktās finansiālās atbilstības pārbaudes, pamatotību un iespējamo iemeslu.

13 Vai lēmumu par vecāku atbildību ir iespējams pārsūdzēt?

Jā.

14 Dažos gadījumos varbūt ir jāvēršas tiesā vai citā iestādē, lai panāktu, ka lēmums par vecāku atbildību tiek izpildīts. Kāda kārtība ir jāievēro šādos gadījumos?

Var būt iespējams celt prasību tajā pašā prasībā par tiesas rīkojuma neievērošanu. Šādā gadījumā var uzsākt procedūru par necieņu pret tiesu.

15 Kas man jādara, lai panāktu, ka šajā dalībvalstī tiek atzīts un izpildīts lēmums par vecāku atbildību, ko ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa?

Ja jūs vēlaties izpildīt citas dalībvalsts spriedumu, šo jautājumu reglamentē Padomes Regula (EK) 2201/2003 (pazīstama kā "Brisele IIa"). Citas dalībvalsts spriedums par vecāku atbildības īstenošanu attiecībā uz bērnu ir izpildāms Skotijā, ja 1) ir iesniegts pieteikums un 2) rezultātā spriedums ir pasludināts par izpildāmu Skotijā.

Šā pieteikuma iesniegšanas procedūra ir noteikta Skotijas tiesību aktos. Pieteikums jāiesniedz Augstākajai tiesai, un tam jāpievieno īpaši dokumenti (kas izklāstīti regulā "Brisele IIa"). Šajā jautājumā var būt lietderīgi saņemt juridisko konsultāciju.

Saskaņā ar “Brisele IIa” ir daži spriedumi, kas ir izpildāmi citās dalībvalstīs bez nepieciešamības pasludināt izpildāmību.

16 Kurā šīs dalībvalsts tiesā ir jāvēršas, lai apstrīdētu lēmuma atzīšanu par vecāku atbildību, ja lēmumu ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa? Kāda procedūra ir piemērojama šādos gadījumos?

Ja vēlaties apstrīdēt citas dalībvalsts sprieduma atzīšanu, šo jautājumu reglamentē Padomes Regula (EK) 2201/2003 (pazīstama kā "Brisele IIa"). Regulā "Brisele IIa" ir uzskaitīti iemesli, kāpēc spriedums nav atzīstams.

Pieteikums jāiesniedz saskaņā ar Skotijas tiesību aktos noteikto procedūru. Pieteikums jāiesniedz Augstākajai tiesai, un tam jāpievieno īpaši dokumenti (kas izklāstīti regulā "Brisele IIa"). Šajā jautājumā var būt lietderīgi saņemt juridisko konsultāciju.

Saskaņā ar “Brisele IIa” ir daži spriedumi, kas ir izpildāmi un atzīstami citās dalībvalstīs bez nepieciešamības pasludināt izpildāmību.

17 Kādus tiesību aktus piemēro tiesa, izskatot lietu par vecāku atbildību, ja bērns vai lietā iesaistītās puses nedzīvo šajā dalībvalstī vai ja tiem ir dažādas valstspiederības?

Ja tiesai Skotijā ir jurisdikcija, tā parasti piemēros Skotijas tiesību aktus. Ja tiek uzskatīts, ka konkrēto jautājumu reglamentē attiecīgais ārvalstu likums, kas atšķiras no Skotijas tiesību aktiem, tad jāsniedz atsauce uz šo likumu un jāsniedz pierādījumi. Atsevišķos izņēmuma gadījumos, kad puses lūdz piemērot ārvalstu tiesību aktus, Skotijas tiesa to var ņemt vērā.

Šī lapa ir daļa no tīmekļvietnes Tava Eiropa.
Mēs labprāt uzzinātu jūsu atsauksmes par sniegtās informācijas lietderību.

This webpage is part of an EU quality network

Lapa atjaunināta: 09/08/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.